



‘Analoge fotografie is helemaal terug van weggeweest’

In gesprek met...

uitgever en hoofdredacteur

ROOS SCHOUW

110 jaar *FOCUS* fotomagazine

Fotografie, techniek en educatie in één magazine. *FOCUS* bestaat dit jaar 110 jaar, het oudste tijdschrift over fotografie van Nederland. Het blad coverde tijdens deze periode grote ontwikkelingen binnen de fotografie. “Onbekende en bekende fotografen willen nog steeds graag in de papieren versie van *FOCUS* staan”, vertelt Roos Schouw, uitgever en hoofdredacteur.





Op de eerste etage van een pand in de Waarderpolder zit de redactie van *FOCUS fotomagazine*. In het midden van de ruimte staan vijf bureaus tegen elkaar, daarachter een grote vergadertafel. In een tijdschriftenkast liggen nummers van de afgelopen tientallen jaren. Een enorme verzameling historische en moderne fotocamera's pronkt op een kast langs de wand. *FOCUS* is het oudste tijdschrift over fotografie in Nederland en één van de drie oudste nog bestaande magazines over fotografie in de wereld. Het blad werd in 1914 in Bloemendaal opgericht door fotograaf Adriaan Boer.

"We zijn trots dat we 110 jaar bestaan", zegt Roos (57). Al 25 jaar is ze aan het magazine verbonden. Ze begon als redactie-assistent, de laatste vijf jaar is ze uitgever en hoofdredacteur van *FOCUS*. "Ik heb wel eens overwogen iets anders te gaan doen, maar ben toch gebleven. Het is een leuk blad om voor te werken." Over de vraag hoe *FOCUS* de tand des tijds heeft weten te doorstaan moet Roos even nadenken. "We zijn geen onderdeel van een grote uitgeverij waar het voornamelijk gaat om winst maken, voor ons is dat van minder belang. Het magazine wordt gemaakt door betrokken en gemotiveerde mensen, dat helpt ook natuurlijk."

AANSTORMENDE TALENTEN

Het blad besteedt aandacht aan journalistieke fotografie, kunst-, sport-, documentaire-, natuur-, en portretfotografie. De redactie was lange tijd gevestigd in Amsterdam, maar zit nu alweer 22 jaar in Haarlem. Aanvankelijk bracht oprichter Boer iedere tien dagen een nieuw nummer uit. Tegenwoordig verschijnt het blad 8 keer per jaar. De lezersgroep bestaat met name uit gevorderde amateurfotografen en professionele fotografen. "We willen met ons blad mensen inspireren en ze informeren over fotografie. Het toelichten van technieken, apparatuur en software wordt door de lezers erg op prijs gesteld.

'Erwin Olaf is altijd 'vriend' van FOCUS gebleven.'

Ook schrijven we over tentoonstellingen en fotoboeken én publiceren we portfolio's van fotografen. Het belangrijkste is uiteraard het tonen van foto's vanuit de verschillende disciplines."

De redactie laat het werk zien van aanstormende talenten en gearriveerde fotografen. Onder anderen Rineke Dijkstra, Inez van Lamsweerde en Erwin Olaf stonden aan het begin van hun carrière in het magazine. Ook voor vroegere fotografen zoals Ed van der Elsken en Paul Huf is het tijdschrift van belang geweest. "Erwin Olaf was een leerling van Dirk van der Spek (voormalig hoofdredacteur, - red.) op de School voor de Journalistiek. Dirk gaf begin jaren tachtig les in fotografie voordat hij *FOCUS* overnam. Schrijven was lastig voor Erwin en Dirk adviseerde hem te gaan fotograferen. *FOCUS* heeft de eerste boeken van Erwin uitgegeven: *Chessmen*, *Joy* en *Mind of their own*. Hij is altijd 'vriend' van *FOCUS* gebleven en was royaal, wij mochten zijn foto's vrij gebruiken. Onbekende en bekende fotografen willen nog steeds graag in *FOCUS* staan, ondanks alle digitale exposure tegenwoordig."

IEDEREEN KENT FOCUS

Overleven als papieren tijdschrift binnen de digitale markt is ingewikkeld, vindt Roos. Ze denkt wel dat de papieren versie zal blijven bestaan. "Fotografen vinden het fijn om in een blad te verschijnen, dat is blijvend. Ze willen allemaal het liefst ook een boek over hun werk. Het internet is zo vluchtig, één klik en je bent weg. Datzelfde geldt voor Instagram, het is allemaal erg oppervlakkig.

Mensen gaan steeds meer terug naar verdieping, in rust iets tot zich nemen. Even geen beeldschermen. In die zin zie ik ook ons bestaansrecht. Onze leeftijd speelt eveneens mee, bijna iedereen kent *FOCUS*. Ouders of grootouders hadden een abonnement, we zijn een bekend fenomeen." Volgens Roos is analoge fotografie op het moment helemaal terug van weggeweest. Vooral jongeren hebben interesse in de analoge technieken. Fotorolletjes zijn niet aan te slepen. "Ik merk dat mensen het prettig vinden minder foto's te kunnen maken met een analoge camera. Op een rolletje zitten maar 36 opnames. Die beperking dwingt ze beter te kijken tijdens het fotograferen. Daarnaast halen ze plezier uit de handeling van het fotorolletje wegbrengen en later de ontwikkelde foto's ophalen. Het blijft een verrassing of de foto's gelukt zijn. Eigenlijk precies de reden waarom we indertijd blij waren met digitale fotografie. Daarmee kan je van tevoren zien wat je gefotografeerd hebt. Je maakt veel foto's, er zit altijd wel wat goeds tussen. Het gaat jongeren tegenwoordig niet om de perfectie, maar juist om de imperfectie. Ook oude fotografietechnieken komen weer terug zoals cyanotypie, platinum/palladium, broomoliedruk en kooldruk."

ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Een andere actuele ontwikkeling binnen de fotografiewereld is het gebruik van *artificial intelligence*. Roos werd in eerste instantie niet blij van AI, maar het intrigeerde haar ook. "Halverwege 2022 plaatsten we op de cover een met AI tot stand gekomen foto. Daar kregen we veel commentaar op.





‘Fotorolletjes zijn niet aan te slepen op het moment’

Sommige lezers vonden het vreemd dat wij als gerenommeerd tijdschrift zo'n beeld op de cover zetten. Anderen vonden dat juist volkomen terecht. Als magazine moet je bij de tijd blijven en de actualiteit volgen. AI kan leuk zijn, met name in de kunstfotografie, maar het is ook linke soep. Het is nu al zo goed ontwikkeld, dat je bijna niet meer kunt zien wat werkelijkheid is en wat niet. AI is een geavanceerd verlengstuk van Photoshop, daar zitten nadelen aan. Foto's van professionele fotografen worden zomaar gebruikt, hun foto's worden gemanipuleerd. Als de ontwikkelingen met AI zo snel doorgaan, krijgen sommige takken binnen de fotografie het moeilijk, dat is bedreigend. Gelukkig wordt er inmiddels nagedacht over regelgeving.”

Tijdens het interview wordt op de redactie een palet met nieuwe nummers afgeleverd. Het formaat is aangepast, het tijdschrift is nu kleiner en dikker. De hoofdredacteur wilde na jaren een afwijkend formaat van andere fotobladen. Ze bladert een nummer door, met een glimlach zegt ze tevreden te zijn met het resultaat.

BEELDVERHALEN EMOTIONEREN

Roos fotografeert zelf niet, hooguit op vakanties. Ze heeft wel een grote liefde voor fotografie. “Ik kan door foto's ontroerd raken, dat heb ik altijd al gehad. Ik hou van foto's kijken en fotoboeken doorbladeren. Een fotograaf kan met een serie foto's een verhaal vertellen, zo'n beeldverhaal emotioneert mij vaak. Met fotografie kun je iets overbrengen aan de toeschouwer. Ik zag laatst in een krant een politieke foto van David van Dam. Een foto van Wilders en Omtzigt die samen in een gang liepen. Niets apart, maar heel mooi gefotografeerd. De focus lag op hen en de rest was onscherp.”

In een kast langs de wand staan alle gebundelde jaargangen vanaf 1914.



De uitgever bladert regelmatig in oude nummers. “Wat speelde er bijvoorbeeld vijftig jaar geleden en hoe werd daarover geschreven? Dat is leuk om terug te lezen. FOCUS coverde grote ontwikkelingen binnen de fotografie.” Ze loopt naar de tijdschriftenkast aan de andere kant van de redactieruimte. Naast een nummer met Erwin Olaf op de cover ligt een herdruk van de allereerste FOCUS uit 1914. Ze opent het kleine en dunne tijdschrift. “In die tijd stonden er slechts vier à vijf foto's in, de rest was tekst. De artikelen gingen vooral over het gebruik van chemicaliën en nieuwe materialen. Een groot verschil met nu. In de beginjaren van het magazine was fotografie nog erg nieuw. Mensen lazen FOCUS om te leren. Apparatuur en materialen kostten veel geld, fotografie was toentertijd een bezigheid voor rijke mensen. Tegenwoordig is fotografie voor iedereen, we hebben allemaal een camera op onze mobiel.”

PLATFORM VOOR FOTOGRAFEN

Het was niet per se het doel van Roos om uiteindelijk de werkzaamheden van Van der Spek over te nemen. De oud-hoofdredacteur wilde vijf jaar geleden met pensioen en overwoog het tijdschrift te verkopen aan een andere uitgeverij. “Dat vond ik jammer. Na wat overpeinzingen stelde ik voor zijn werkzaamheden over te nemen. Zo werd ik uitgever en hoofdredacteur van FOCUS,

daar heb ik geen spijt van. Ik vind het werk interessant en belangrijk. FOCUS is een mooi platform voor fotografen. Sowieso is fotografie van belang. Bijvoorbeeld oorlogsfotografie. Die fotografen tonen ons wat wij zelf niet kunnen zien, maar wat wel bepalend is voor onze beeldvorming. Ook documentaire fotografen delen met hun foto's fantastische verhalen.” Ook al meent Roos dat FOCUS blijft bestaan, ze vindt de toekomst van de papieren versie wel spannend. “Het is lastig te voorspellen hoe het bijvoorbeeld met de prijs van papier zal gaan. Die is nu erg hoog. We hebben besloten dit jaar minder te verschijnen. We gaan terug van tien naar acht edities, dat scheelt in drukkosten. Van de acht maken we nog zes papieren versies en twee digitaal. Ik denk dat we in de toekomst meer een mix krijgen tussen print en digitaal. We gaan het dit jaar goed uitproberen. Foto's zijn uiteindelijk mooier in gedrukte vorm, alleen nog online verschijnen zou zonde zijn. Wij drukken ook echt op mooi papier en daar wil ik liever geen concessies in doen. Vorig jaar gingen we over naar een nieuwe drukkerij. Ik heb bij de pers gestaan om te kijken of de kwaliteit wel goed was. Dat is zo belangrijk bij een fotomagazine!” ★

Voor meer informatie zie:
www.focusmagazine.nl en
<https://focus-review.com>